

Lopend Vuur

blad voor onverhard wandelen

jaargang 24 • nummer 1 • april 2018 • prijs € 2,50

In dit nummer o.a.

- Nieuwe website www.tevoet.nl
- Bijeenkomst actieve leden
- Profiel van een regiovertegenwoordiger
- Nieuwjaarswandeling

Van de redactie

In dit nummer van Lopend Vuur stellen we de provincie Friesland centraal en maken we nader kennis met Ben Rutten, de regiocontactpersoon in deze provincie. We kennen Friesland allemaal als een provincie van water, maar op het droge land kun je prachtige (onverharde) wandelingen maken. Dat danken we mede aan TeVoeters als Ben.

We besteden in dit nummer ook wat meer aandacht aan verenigingsnieuws, met name aan de bijeenkomst van actieve leden in november 2017. Daar

hebben TeVoeters geïnventariseerd wat er allemaal speelt in de regio's, merkten we verschillen en overeenkomsten op en spraken we over de toekomst van TeVoet.

Natuurlijk presenteren we ook weer wat wandelingen, waaronder de traditionele nieuwjaarswandeling, dit keer uitgezet door Lia Trimp in de regio Zuid-Holland. Details van deze en de andere wandelingen, zoals routebeschrijvingen en gedetailleerde kaartjes vindt u op onze website: www.tevoet.nl

Alice Drenthe, onze nieuwe webredacteur, vertelt ons het een en ander over de vernieuwde website www.tevoet.nl. We zullen proberen Lopend Vuur en de website op elkaar af te stemmen.

Tenslotte: onze voorzitter vervult de het redacteurschap van Lopend Vuur ad interim. We zijn op zoek naar leden van TeVoet die drie maal per jaar dit prachtige blad willen helpen uitgeven. Geef je op bij: voorzitter@tevoet.nl

Colofon

Lopend Vuur is het ledenblad van TeVoet, vereniging van wandelaars. Het verschijnt drie keer per jaar.

TeVoet, vereniging van wandelaars

- voor meer en betere onverharde wandelmogelijkheden;
- voor behoud en herstel cultuurhistorische paden.

Ons motto, 'onverhard van dorp tot dorp'. Meer informatie op www.tevoet.nl. TeVoet is aangesloten bij de Stichting Wandelnet.

Het lidmaatschap van TeVoet bedraagt € 17,50 per jaar. Het lidmaatschap wordt automatisch verlengd, tenzij vóór 1 december schriftelijk is opgezegd bij de ledenadministratie. Met ingang van 1 januari 2016 is TeVoet door de belastingdienst erkend als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI).

Redactie Lopend Vuur

Redactieadres: Koningin Emmastraat 51, 4205 BL Gorinchem, tel 0183 622300, redactielopendvuur@tevoet.nl

Ledenadministratie

Voor verhuizingen, aanmelden nieuwe leden: Ledenadministratie TeVoet, P.C. Hoofllaan 111, 3351 EL Papendrecht, ledenadministratie@tevoet.nl

bankrekening NL49 INGB 0000 3726 85 van TeVoet
KvK nummer 40517799

Secretariaat

Secretariaat TeVoet, Vlasstraat 14, 3572 TT Utrecht, info@tevoet.nl

Contactpersonen in de regio

TeVoet werkt met contactpersonen in de regio

- Groningen: [groningen@tevoet.nl](mailto: groningen@tevoet.nl)
- Drenthe: drenthe@tevoet.nl
- Friesland: Ben Rutten, Frittemaleane 16, 8604 XB Sneek, tel. 06-42874357, friesland@tevoet.nl
- Flevoland: Jan Frederik Lubbers, Siriusstraat 3, 8303 ZZ Emmeloord, tel. 0527-697706, flevoland@tevoet.nl
- Utrecht: Ineke Thierauf, Vlasstraat 14, 3572 TT Utrecht, tel. 030-2730658, utrecht@tevoet.nl
- Noord-Holland: Fred Triep, Zonhovenstraat 29, 1066 MA Amsterdam, tel. 020-6155502, noord-holland@tevoet.nl
- Gelderland: Nico Vlasveld, Everwijnlaan 11, 6816 RC Arnhem, tel. 026-4457852, mobiel 06-12534316, gelderland@tevoet.nl
- Zuid-Holland: Bert de Boer, adeboer@caiway.nl

- Zeeland: zeeland@tevoet.nl
- Brabant: Harry Benschop, Loveren 33, 5111 TA Baarle Nassau, tel. 013-5902960 noord-brabant@tevoet.nl
- Limburg: Diny van Faassen, Ravensbosstraat 23, 6336 XG Arensgehout, tel. 06-51717810, [limburg@tevoet.nl](mailto: limburg@tevoet.nl)

Bestuur TeVoet

- Voorzitter: José Noijons (voorzitter@tevoet.nl)
- Secretaris: Ineke Thierauf (secretaris@tevoet.nl)
- Penningmeester: Nico van Delft (penningmeester@tevoet.nl)
- Lid: Bertie Schonk (lid@tevoet.nl)

Aan deze Lopend Vuur werkten mee:

Nico van Delft, Alice Drenthe, Jos van der Heide, José Noijons, Ben Rutten, Bert Schonk, Lia Trimp, Jan Tukker.

Vormgeving en opmaak: SMG-Groep Hasselt

Volgend nummer verschijnt in september 2018. Inleveren kopij vóór **1 augustus 2018**.

Inhoud

jaargang 24 • nummer 1 • april 2018

4

Berichten van voorzitter en penningmeester

5

Bijeenkomst Actieve Leden

7

Trappetjeswandeling Sonsbeek

8

Vernieuwde website

9

Nieuwe webredacteur

10

Profiel regiocontactpersoon Friesland: Ben Rutten

12

Sint Nicolaasga-wandeling

13

Tips wandelen tussen de bollen

14

Nieuwjaarswandeling

16

Wandeling Zuidrand Midden-Delfland

18

Wandeling van Stroomrug naar Stuwwal

20

Nieuws

Van de Voorzitter

Het bestuur heeft in november 2017 en in februari 2018 vergaderd. Daarin is de vergadering van actieve leden geëvalueerd. Mede naar aanleiding van wat daar naar voren is gebracht, zal het bestuur contact opnemen met andere (wandel)verenigingen om te kijken of er meer samengewerkt kan worden op het terrein van het onverhard wandelen. Ook gaat het bestuur op bezoek bij regiovertegenwoordigers om een beter zicht te krijgen op wat er in de regio's speelt. Zo'n bezoek - aan de provincie Friesland - heeft inmiddels plaatsgevonden (zie het artikel "Profiel van een Regiovertegenwoordiger" in dit nummer). Het bestuur onderzoekt of er een symposium kan worden georganiseerd met als thema de afstemming tussen wandelrouteplanners.

De inrichting van de website is uitvoerig aan de orde gekomen. De streefdatum om half december 2017 de vernieuwde website www.tevoet.nl actief te laten zijn is inmiddels gehaald. Ook is de relatie tussen de website en het blad Lopend Vuur besproken. Het is de bedoeling dat in het blad meer aandacht geschonken gaat worden aan wat er speelt binnen de vereniging. Natuurlijk zullen er ook wandelingen worden beschreven. In het blad zal daarbij de nadruk komen te liggen op cultuurhistorische en natuur-

waarden bij die wandelingen. Detailkaarten en routebeschrijvingen zijn dan vooral te vinden op de website.

Er zijn voorbereidingen getroffen voor de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering. Deze wordt gehouden op zaterdag 21 april in de Molenplaats, Zijpendaalweg 24A, 6814 CL Arnhem, inloop vanaf 10:00 uur. Na afloop van de lunch een wandeling met de boswachter over landgoed Zijpendaal over voornamelijk onverharde paden met aandacht voor

cultuurhistorie en natuur.

Het Bestuur heeft een aantal leden op passende wijze bedankt voor hun vele inspanningen voor de vereniging: Rien van den Berg voor het redacteurschap van Lopend Vuur, Frans Meijdam voor zijn talrijke initiatieven, laatstelijk nog in het project Wandelrouteplanners en Jan Altena, die jarenlang het Wandelcafé Arnhem draaiende hield en ledenwandelingen organiseerde.

José Noijons

Van de penningmeester

Op het moment van schrijven (8 februari 2018) zijn er nog 60 leden die hun contributie niet hebben betaald. In het decembernummer is aangegeven dat in het verleden veel leden een extra bedrag hebben over gemaakt. Ook dit jaar is het niet anders en er is bijna € 1.800 extra ontvangen als gift. Hartelijk dank daarvoor.

Al degenen die hun contributie al hebben betaald worden bedankt voor hun vlotte betaling, waarbij de penningmeester toch één opmerking wil maken. In zijn bericht in het decembernummer 2017 van Lopend Vuur, evenals in de daarbij ingesloten brief, is nadrukkelijk gevraagd om het lidmaatschapsnummer te vermelden. Dat scheelt de penningmeester veel werk: de betalingen kunnen dan meteen verwerkt worden. Zonder dat nummer moet er in de ledenadministratie gezocht worden

naar het lidnummer. Soms kan er met de betaling in het geheel niets worden aangevangen omdat er meerdere leden met dezelfde naam zijn, of heeft een ander bijv. vriend, vriendin betaald. Er zijn verenigingen die bedragen onverwijld terug storten als er geen lidmaatschapsnummer wordt vermeld. Dat doet TeVoet niet, maar sommige leden kunnen een herinnering om te betalen krijgen omdat hun betaling niet aan een lid toegewezen kan worden.

Nico van Delft

Bijeenkomst Actieve Leden Te Voet

Op 11 november 2017 werd een bijeenkomst gehouden van actieve leden van TeVoet om te spreken over het allerlei zaken die te maken hebben met het sterker en bekender maken van onze vereniging: ledenwerving, het vinden van regiocontactpersonen, de website en zo meer. Er kwamen 14 leden uit alle delen van het land naar de vergadering die gehouden werd op de Molenplaats in park Sonsbeek te Arnhem. Na afloop van de vergadering werden de deelnemers rondgeleid in het park door voormalig park-/boswachter Theo Beemsterboer. Het Bestuur was blij met de vele suggesties die gedaan werden voor nieuw beleid. Hieronder volgt een samenvatting van het besprokene. Een volledig verslag vindt u op de website tevoet.nl

Inventarisatie van wat er speelt in de regio's

Het bleek dat veel wat er in een bepaalde regio's speelde herkenbaar was in andere regio's. We lichten een paar punten uit de discussie:

- Er is soms geen goede regeling voor het vergoeden van boeren voor (onverharde) boerenlandpaden, waardoor deze paden zouden kunnen verdwijnen en geen onderdeel meer uitmaken van wandelroutenetwerken.
- Bij het realiseren van nieuwe wandelroutes door overheden en anderen wordt soms te haastig, zonder goed onderzoek geopereerd, waardoor de kwaliteit van de routes discutabel is en er veel langs provinciale wegen wordt gelopen. Wandelroutenetwerken hebben vaak saaie (verharde) verbindingstukken. Juist het betrekken van TeVoet-leden, die vaak een grote kennis hebben van de omgeving, zou deze ongewenste ontwikkelingen kunnen stoppen.
- Als wandelpaden worden verbeterd, worden ze soms daarna als fietsroute opengesteld. Onderhoud van vooral onverharde paden is lang niet altijd gewaarborgd.
- Hoe geld voor verdere ontwikkeling verdeeld wordt, is afhankelijk van de politiek in bijvoorbeeld landschapstafels (ZH) en routebureaus (Brabant) en of en wanneer er een route bureau komt (Utrecht).
- Bij recent opgeleverde wandelroute-knooppuntensystemen wordt soms slecht gereageerd op en zeer traag doorgegeven fouten in knooppunten en wegwijzers verbeterd.

- Het opheffen van spoorwegovergangen overal in het land blijft een probleem, zelfs als er een rechterlijke uitspraak is ten gunste van de wandelaar.

De website www.tevoet.nl

De aanwezigen zijn tevreden over het nieuwe uiterlijk en de mogelijkheden van de vernieuwde site. Alice Drenth beheert de website. Zij werkt samen met de redacteur a.i. van Lopend Vuur.

- Nieuws, ontwikkelingen en lopende zaken kunnen worden vermeld op de website, vooral als er een lid van TeVoet bij betrokken is. Bijvoorbeeld bij de acties voor behoud van spoorwegovergangen.
- Op de website kan bijvoorbeeld ook een verbeterd voorstel van een bestaande route komen, wel met de disclaimer dat TeVoet geen verantwoordelijkheid draagt voor fouten in de routes. Een pdf van een routekaartje en een GPX routebeschrijving zullen te zien zijn als men doorklikt.

- Het archief van bestaande TeVoet-wandelingen wordt bekeken en routes worden, waar nodig, nagelopen voordat ze op de site geplaatst worden.

- De afleveringen van Lopend Vuur komen na een jaar na verschijning op de website.
- Leden kunnen wandelroutes (of trajecten) van anderen aanbevelen om op de site te plaatsen als ze aan de TeVoet criteria voldoen. Bijv. "Groene Wissel van knooppunt X tot knooppunt Y is erg mooi".

Het verenigingsblad Lopend Vuur

De aanwezigen bespreken een nieuwe opzet van het blad. De achtergrond voor de vernieuwing is onder andere dat Rien van den Berg na zeven jaar stopt met het redacteurschap. José Noijons wordt eindredacteur ad interim. De redacteurs van Lopend Vuur en website werken samen.

Een belangrijke overweging voor verandering kan ook zijn dat nu ca. 60% van de contributie van de leden gaat naar de

uitgave van drie nummers Lopend Vuur. Dat is misschien wat veel. De website wordt belangrijker en daarmee kan de rol van het ledenblad misschien anders worden.

- Naar het idee van de aanwezigen is Lopend Vuur de verbinding tussen de leden, zonder blad zal het ledenaantal teruglopen.
- Er is nu naar verhouding veel aandacht (pagina's) voor wandelingen, waardoor er onvoldoende onderscheid is met andere wandeltijdschriften.
- Daarom ook moet er meer aandacht komen voor belangenbehartiging en knelpunten. Bij een artikel over belangenbehartiging kan dan wel een passende wandeling gevoegd (kom eens kijken wat er speelt), eventueel een "actiewandeling".
- Een lid dat een leuk/interessant verhaal heeft maar het niet goed kan opschrijven, zou kunnen worden geïnterviewd.

De conclusie was dat Lopend Vuur kan worden gehandhaafd als een glossy, eventueel in een kleiner formaat. De verschijningsfrequentie kan drie keer per jaar blijven, met meer aandacht voor belangenbehartiging, minder pagina's voor wandelingen. Bij beschrijvingen van wandelingen (met TeVoet-kwaliteit) komt detailinformatie op de website.

Het project Wanderouteplanner (WRP)

Het WRP-rapport is positief ontvangen door routeontwerpers, routebureaus, wandelambtenaren en anderen ver-

antwoordelijk voor wandelbeleid. De aanwezigen discussieerden over hoe het nu verder moet met dit project.

- Er is behoefte aan een vervolgtraject: verslag van vervolgvacaties en plannen, bijvoorbeeld bij een door TeVoet te organiseren symposium. TeVoet zou de diverse partijen kunnen uitnodigen, liefst in overleg met Wandelnet.
- TeVoet kan zich manifesteren door verder op deze weg te gaan, kritisch te zijn op de wandelplanners die op de markt komen en door de provincies etc. worden omarmd.
- Belangrijke vraag is of de onverharde paden wel zichtbaar zijn in de huidige planners. Een snelle inventarisatie bij de aanwezigen toont dat, voor zover bekend, bij alle provincies met wandelnetwerken de onverharde paden zichtbaar zijn in het GIS-geografisch informatiesysteem maar lang niet altijd op de wandelkaarten.

Relatie tussen TeVoet-regiocontactpersonen en Wandelnet-belangenbehartigers

- Wandelnet ziet de TeVoet-vrijwilligers als vrijwilligers van Wandelnet. Het is dan niet onlogisch dat, zoals bijvoorbeeld in ZH, een TeVoet-regiocontactpersoon tevens belangenbehartiger is voor Wandelnet.
- Het vele werk van TeVoeters wordt naar het gevoel van sommige aanwezigen door Wandelnet soms onvoldoende belicht. Het is aan te bevelen dat brieven en dergelijke in relevante

gevallen uitgaan namens Wandelnet en TeVoet. In ZH gebeurt dat bijvoorbeeld bij brieven aan gemeenten over de omgevingswet (zo'n brief is geaccordeerd door Wandelnet).

- De informatievoorziening tussen TeVoet en Wandelnet gaat redelijk soepel in provincies waar min of meer regelmatig een wandeloverleg is, waar zowel TeVoet regiocontactpersonen en Wandelnet belangenbehartigers aan deelnemen.

TeVoet-regiocontactpersonen gezocht voor Groningen, Drenthe, Zeeland

- Een regiocontactpersoon van TeVoet is nadrukkelijk geen regiocoördinator. De term coördinator zal mensen misschien ook afschrikken. Zo'n functie brengt meer werk met zich mee.
- In de discussie kwam naar voren dat de taakomschrijving van een regiocontactpersoon niet bekend is. Het bestuur zal zorgen voor een taakomschrijving. Via de actieve leden in de regio's wordt gezocht naar mogelijke contactpersonen.

Ledenwerving

De aanwezigen hebben uitvoerig gebrainstormd over manieren om het ledental van TeVoet te vergroten en daardoor de vereniging meer bekendheid te geven en een belangrijker speler te laten zijn bij het bevorderen van onverhard wandelen.

Ideeën uit discussie:

- Bij de Fiets- en wandelbeurs is het misschien mogelijk om via de gratis infoplekken "wandelaars informe-

ren wandelaars" ook de onbekende streken en het onverwacht onverhard wandelen in Nederland onder de aandacht te brengen.

- We kunnen verwante organisaties, bibliotheken, bezoekerscentra etc. vragen of we nummers van Lopend Vuur ter inzage mogen leggen.
- Het produceren van een glossy folderje met voorbeelden van bedreigingen en successen is misschien een goed idee. Het kan met een nummer van Lopend Vuur mee-

gestuurd worden naar iemand die belangstelling toont door zijn of haar emailadressen achter te laten.

- We zouden kunnen adverteren in andere bladen over gemeenschappelijke belangen en informatie kunnen delen op elkaars websites.

Het Bestuur van TeVoet is de aanwezigen erg dankbaar voor hun inbreng. Het Bestuur zal zijn beleid richten op het implementeren van de naar voren gebrachte ideeën.

Wandeling door Park Sonsbeek

Na afloop van de bijeenkomst van actieve leden van Te Voet op 11 november 2017 maakte een aantal van de aanwezigen een wandeling door park Sonsbeek onder de inspirerende leiding van voormalig parkwachter Theo Beemsterboer. Door het park loopt een beek die oorspronkelijk Sint-Jansbeek heette. Daar is de naam Sonsbeek van afgeleid. Het park is voor een groot deel beplant met beuken, maar er zijn ook veel andere boomsoorten te vinden, zoals Tulpenboom, Moerascypres en Europese Lork, evenals allerlei soorten planten die in een vochtige omgeving floreren. Er is een groot aantal vijvers en fontein en er zijn twee watervallen. Aan de rand van het park staat de voormalige Begijnenmolen waar sinds 2004 het Nederlands Watermuseum is gevestigd. Naast het bezoekerscentrum Molenplaats vindt men de Witte Watermolen, de enige nog werkende watermolen van de tien die ooit langs de St. Jansbeek hebben gestaan. Andere bijzondere elementen zijn het Huis Sonsbeek (de "Witte Villa"), een theehuis, de Steile Tuin, een ijskelder en een Belvédère.

José Noijons

Trappetjeswandeling Sonsbeek

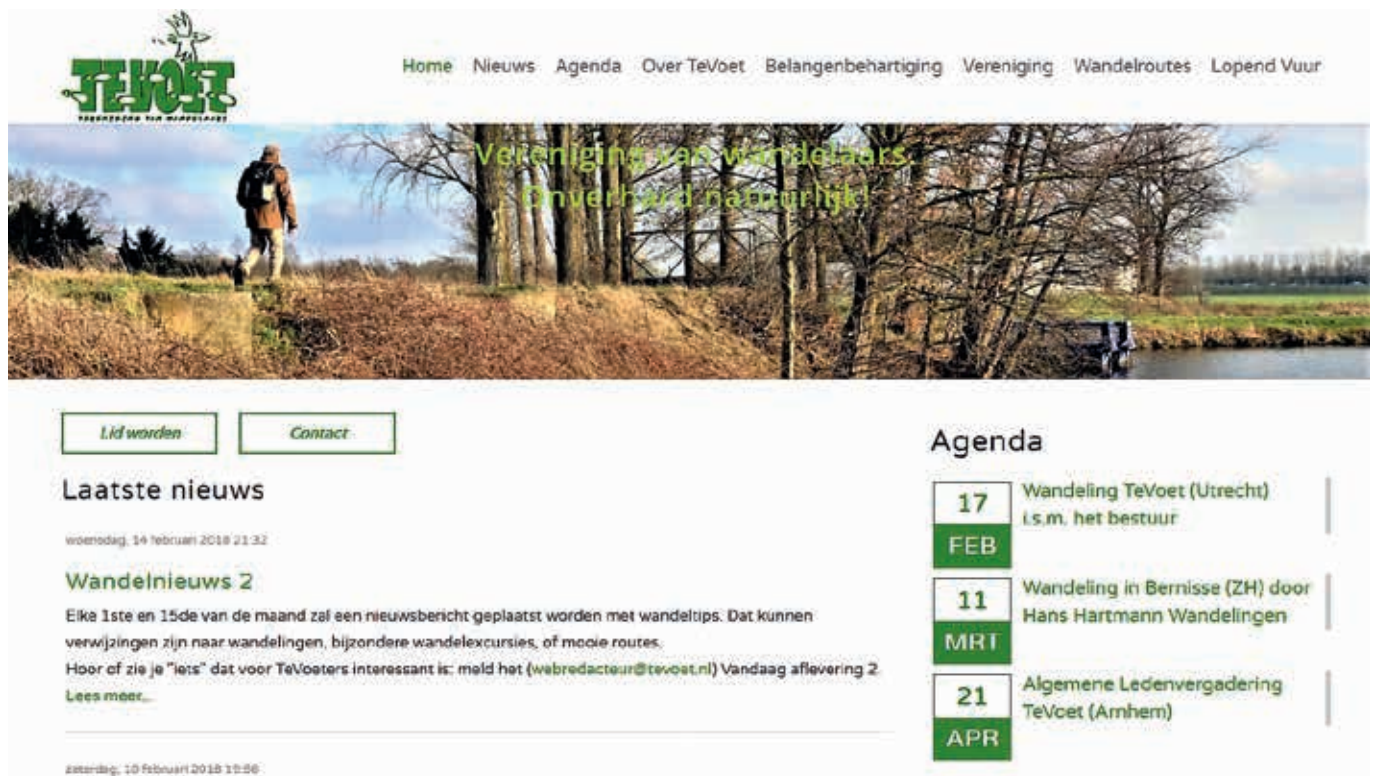
Start bij Molenplaats Sonsbeek, Zijpendaalseweg 24A, 6814 CL Arnhem. Lengte wandeling ongeveer 4 km, halfverharde/onverharde paden, met wel wat hoogteverschillen (trappetjes!) Voor de routebeschrijving, zie de website tevoet.nl bij "wandelroutes van anderen"

Deze wandelroute is gemaakt en beschreven door Rob Wolfs, en deels gelopen door TeVoeters na de bijeenkomst van actieve leden. Rob is professioneel wandelaar en wandelroutemaker. Meer informatie over Rob is te vinden op zijn website www.wolfswandelplan.nl. Zijn routes kenmerken zich door een hoog percentage onverharde paden. Maar het gaat hem vooral om de geschiedenis en ontwikkeling van het landschap. Op zijn routes zijn die optimaal te beleven. Hij heeft veel wandelgidsen op zijn naam staan die uitgegeven worden door Uitgeverij Gegarandeerd Onregelmatig.

De vernieuwde website van TeVoet

Medio december 2017 is de vernieuwde website van TeVoet online gegaan. Er is een vol jaar over nagedacht en aan gewerkt. De website ziet er anders uit en dat is even wennen. Ook de oorspronkelijke informatie is niet zonder meer overgezet. De verenigingsstukken zijn door het bestuur kritisch bekeken en zo nodig aangepast en aangevuld. Zo is bijvoorbeeld de vormgeving van de jaarverslagen uniform gemaakt.

Doel en inrichting van de website

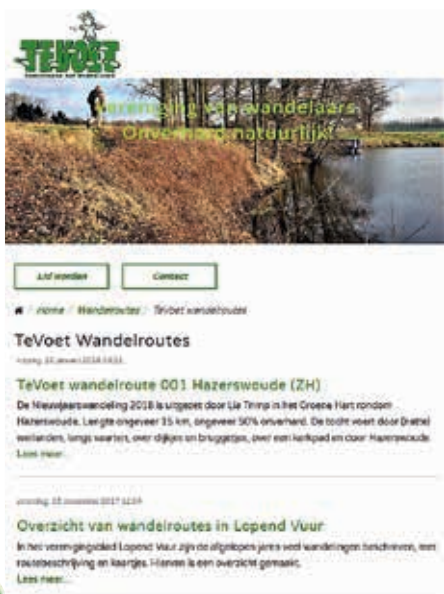
Het doel van de website is tweeledig. Op de eerste plaats is het een informatiebron en communicatiemiddel voor de leden. Je vindt er nieuws, een agenda, verenigingsinformatie en oude nummers van Lopend Vuur.

Op de tweede plaats is de website er om andere organisaties en potentiële leden te laten zien waar TeVoet als vereniging voor staat, hoe de belangenbehartiging van het onverharde pad wordt aangepakt, aan welke projecten er door de leden wordt gewerkt en welke successen zijn behaald. Alle onderdelen van de website zijn daarom openbaar, iedereen kan dus alles zien en lezen.

TeVoet, "Belangenbehartiging" en "Vereniging". Als hier belangrijke nieuwe stukken of berichten worden geplaatst, dan wordt hiervan door de webredacteur een melding gemaakt in "Nieuws". Dit bericht is dan ook te zien op de startpagina onder het kopje "Laatste Nieuws". Wanneer je dus regelmatig de website bezoekt, zie je direct of er nieuw "nieuws" is.

Belangenbehartiging: Lopende zaken en Successen

Veel TeVoeters zetten zich actief in voor het realiseren van goede wandelmogelijkheden, en met name voor het in stand houden van mogelijkheden om te wandelen over onverharde paden. Dat doen zij vooral in hun eigen regio, veelal in samenwerking met andere partijen. Hier worden ook de successen behaald. Het is belangrijk dat deze activiteiten, en de behaalde resultaten, zichtbaar zijn op de website. Ze zijn te vinden onder de knop "Belangenbehartiging". In de map "Lopende zaken" wordt per jaar een overzicht gegeven van alle lopende zaken per regio. De informatie voor dit overzicht is afkomstig uit de regionale

jaarverslagen. De successen worden in aparte berichten vermeld. Met een eigen titel en regioaanduiding, en met een korte beschrijving, illustraties, of links naar meer informatie. Zij komen in chronologische volgorde te staan, het jongste succes bovenaan. Hier wordt dus zichtbaar wat er is bereikt, en hoe. De lijst met successen die nu op de website staat is niet compleet. Daarom een oproep om ontbrekende successen aan de webredacteur te melden (webredacteur@tevoet.nl).

Vereniging en regio

Onder dit tabblad hebben alle regio's een eigen plek. Hier kun je vinden wie de regiocontactpersoon van de regio is. Verder kunnen hier berichten geplaatst worden. Dit geeft de regio de mogelijkheid om de activiteiten van de regio zichtbaar te maken. Op dit moment staat hier alleen nog het jaarverslag van 2016. Wanneer je een item hebt speciaal voor de regio, dan kan dat hier geplaatst worden. Stuur dat naar webredacteur@tevoet.nl

In de map "Berichten" komen verenigingsberichten, zoals jaarverslagen,

terugtrekken van prominente TeVoeters, verschijnen van TeVoet-rapporten.

Nieuws

Onder het tabblad "Nieuws" worden TeVoeters op de hoogte gehouden van wat er in de Vereniging gebeurt. Je kunt dan denken aan bereikte successen, nieuwe initiatieven, belangrijke acties van TeVoet(ers), bijeenkomsten en TeVoet-wandelingen. Ook informatie en nieuws van andere organisaties, dat relevant is met betrekking tot de doelstellingen van TeVoet, kan als nieuwsbericht onder de aandacht van TeVoeters gebracht worden. Dat nieuws kan komen van organisaties waar we doelen mee delen: denk aan Wandelnet, NIVON, Routebureaus etc. en dat betrekking heeft op bijvoorbeeld ontwikkelingen op regionaal, provinciaal of landelijk niveau, of op publicatie van rapporten. Ook 'leuk' nieuws kan gemeld worden. Denk aan de verkiezing van 'de mooiste wandelroute', de opening van een nieuwe wandelroute, tips voor mooie wandelingen. Op de website komen ook mooie wandelroutes te staan. De eerste wandelroutes staan er al op. In

een volgend nummer zal hier verder op ingegaan worden.

Een website VOOR maar vooral ook VAN de leden

Om een informatieve, inspirerende en levendige website te krijgen is het belangrijk dat leden de webredacteur informeren over waar ze in de regio als TeVoeter(s) mee bezig zijn, dat er een succes is behaald, een wandeling wordt georganiseerd, of een actie gevoerd. Stuur daarover een mail aan de webredacteur en we kunnen kijken waar en in welke vorm dit geplaatst kan worden. Stuur ook een mail als je iets hoort of ziet waarvan je denkt: "dat zouden andere TeVoeters ook moeten weten".

Je mail met het te plaatsen bericht kun je sturen naar webredacteur@tevoet.nl. Laten we er met z'n allen voor zorgen dat de TeVoet-website interessant en informatief is voor iedereen die graag onverhard wil (blijven) wandelen.

Alice Drenthe

Even voorstellen: onze nieuwe webredacteur

Mijn naam is Alice Drenthe-Schonk. Sinds eind 2017 ben ik de nieuwe webredacteur van de vernieuwde website van TeVoet. Ik ben nu anderhalf jaar met pensioen, en woon al ruim 30 jaar in Zuid-Limburg. De wandelmogelijkheden in Limburg zijn geweldig, ook in de aangrenzende 'buitenlanden'. Het nadeel van wonen hier is wel dat meedoen op landelijk niveau lastig is vanwege de grote reisafstand. Maar als webredacteur is dat minder een probleem.

Ik wandel al mijn hele leven met veel plezier. Vroeger liep ik, samen met mijn man, vooral meerdaagse wandeltochten in het buitenland, meestal GR-routes in de

bergen. De laatste jaren zijn het dagwandelingen tijdens onze twee en driedaagse vakanties 'naar' Nederland. We hebben zo ruim 40 tripjes gemaakt en daarbij alle provincies meer dan eens bezocht. Ik bereid deze tochten altijd voor achter de pc en zoek naar websites met interessante informatie over stad en omgeving. En zo krijgen de tripjes vaak een thema. In de regio waar we heen gaan zet ik ook wandelingen uit. Ik zoek op verschillende websites naar aanbod van wandelingen. Dikwijls pas ik ze aan, of maak ik met behulp van de verkregen informatie een eigen route. Hiervoor gebruik ik het programma Basecamp. Onderweg gebruik ik een Garmin GPS. Soms ook laten we ons leiden door het toeval, als we iets moois of interessants ter plekke tegenkomen. Websites (kritisch) bekijken, wandelroutes zoeken en aanpassen en wandel navigatie gebruiken is me dus niet vreemd.

De wandelinformatie op internet is tegenwoordig immens. Er is prachtig kaartmateriaal, er is een groot aanbod aan wandelroutes en wandelnetwerken, en er is veel interessante achtergrondinformatie beschikbaar. Vinden wat je zoekt, kost vaak veel tijd en is niet altijd gemakkelijk. Sinds een aantal jaren ben ik lid van TeVoet. Ik heb veel genoten van het wandelen over onverharde paden en

ik vind het belangrijk dat dat mogelijk blijft. Ook dicht bij huis, zodat iedereen, oud en jong, al struinend de natuur in alle facetten kan ervaren en ontdekken. Mooie onverharde paden, gevarieerde wandelroutes, voorzien van betrouwbare markeringen vormen daarvoor de basis. Dus ik dacht: laat ik ook mijn steentje bijdragen nu ik meer tijd heb. Daarom ben ik nu méér actief bij TeVoet, neem ik deel aan het Wandeloverleg Limburg, en ben ik markeerder van de 'verbindingsetappe' van het Pelgrimspad naar de GR5 bij Visé.

Ik ben onder de indruk van het aantal mensen dat als vrijwilliger meewerkt om de wandelmogelijkheden in stand te houden en te verbeteren, met zoveel inzet, enthousiasme, deskundigheid, creativiteit, zorgvuldigheid, vasthoudendheid. Allemaal samen vormen we echt een gigantisch wandelweb! Dat inzicht en die betrokkenheid geeft een extra dimensie aan mijn wandelervaring. Omdat ik houd van struinen over onverharde paden en van struinen op de pc heb ik ja gezegd tegen het webredactorschap. Ik wil me inzetten om de website een nuttige en inspirerende informatiebron te laten worden voor TeVoeters en voor iedereen die geïnteresseerd is in het onverharde pad.

Alice Drenthe

Profiel van een TeVoet regiocontactpersoon: Ben Rutten in Friesland

Routes ontwikkelen

Sinds 1998 woont Ben Rutten in Friesland en sinds medio 2005 is hij actief voor TeVoet. Door de dreigende verdwijning van kerkpaden in een ruilverkaveling kwam hij met anderen in actie. In die ruilverkaveling zijn daardoor uiteindelijk kerkpaden behouden gebleven. Ben steekt de meeste tijd in het bedenken van (thematische) routes, waarbij hij de TeVoet-principes zoveel mogelijk probeert in te brengen. "Dat beschouw ik als een soort loper om bestuurlijke sloten te openen. Immers om meer wandelaars in Friesland te krijgen is het ook duidelijk dat er werk aan de winkel is voor bestuurders om het zo maar even beeldend uit te drukken." Op dit moment adviseert Ben de stichting Lytse Marren bij de ontwikkeling van het Odulphuspad, een thematische route. Daarvoor was veel veldonderzoek nodig. Ook het overleg en het nader afstemmen met Staatsbosbeheer, Fryske Gea, Natuurmonumenten en particulieren vergt veel tijd. Over deze "Camino de St. Odulphus" aan het eind van dit artikel meer. Het maken van routes is voor Ben een manier om (hopelijk) meer politieke aandacht, geld en mogelijkheden voor Friesland als wandelprovincie te genereren. Alle paden, routes en informatie zullen in een grote provinciale database van routes komen. Dat TeVoet in verband wordt gebracht met wandelkwaliteit geeft ook elders waarschijnlijk krediet voor actievoerders. Je kunt er namelijk gemakkelijk naar verwijzen. Het Groot-Frieslandpad, een initiatief van het TeVoet lid Martien Veth uit Noord-Holland, is een mooi voorbeeld. De prijs van "Wandelroute van het Jaar 2017" was een bekroning voor het vele werk

In de komende afleveringen van Lopend Vuur willen we aandacht besteden aan het werk van een aantal regiocontactpersonen van TeVoet. Zij zijn een belangrijke schakel tussen de idealen van onze vereniging en de instanties die verantwoordelijk zijn voor het creëren en onderhouden van wandelmogelijkheden. Vanzelfsprekend komen zij daarbij op voor het onverhard wandelen.

In dit nummer is het woord aan Ben Rutten, onze regiocontactpersoon in Friesland. Hij vertelt hoe hij bij TeVoet betrokken is geraakt en wat er in Friesland op wandelgebied speelt. Maar ook wil hij ons duidelijk maken wat een prachtige wandelprovincie Friesland wel niet is. Op het gebied van recreatie biedt Friesland namelijk veel meer dan het varen op meren, kanalen en sloten.

van de verschillende TeVoet leden die daarbij betrokken waren.

Infrastructuur van het wandelen

Over de infrastructuur van het wandelen in Friesland zijn positieve zaken te melden: er zijn verschillende pontjes in de vaart gekomen en ook veel nieuwe fietsen wandelbruggen. Die zorgen vaak voor veel meer mogelijkheden zonder dat er paden bijkomen, want 'verhokking' hangt in Friesland vaak samen met water. Gelukkig zijn die mogelijkheden voor wandelaars er bijgekomen naast ook onvermijdelijk verlies. Die pontjes en bruggetjes verbinden vaak (opnieuw) gebieden, helaas worden ze ook nogal eens vergezeld van de wens om te gaan verbeteren, lees verharderen! "Bindert Kloosterman (de regionale vertegenwoordiger van Wandelnet) en ik dringen er bij gelegenheid steeds op aan gebieden te verbinden. Dat loopt goed; we hebben daarvoor wel altijd een vooroverleg om ook een duidelijk (gezamenlijk) standpunt naar voren te brengen. De andere grote wandelorganisaties treffen we daarbij meestal helaas niet bij aan."

Contacten

Als regiovertegenwoordiger heeft Ben contact met verschillende instanties. "Het wisselt nogal afhankelijk van zaken die spelen. De afgelopen jaren was dat vooral met Wandelnet en met de Marrekrite. Die laatste organisatie rolt de wandelnetwerken in Friesland uit. Helaas is hier in Friesland nog steeds geen goed regulier overleg tussen alle partijen. Zo is een wandeloverleg al een paar keer opgestart en vervolgens ook weer gestrand. Maar ook de grote wandelbonden en soms zelfs Wandelnet gaan vaak gesprekken aan zonder enige terugkoppeling of nader overleg." Ben werkt het liefst samen met "echte", directe belanghebbenden. Dat is vaak

zinvoller dan met mensen die weinig begrijpen van wandelen zoals (helaas) veel overheden. Waarbij er ook nogal eens wat wisselingen (bestuurlijk en ambtenaren) plaatsvinden. Zijn indruk is dat de provincie niet altijd op zoek is naar de beste oplossingen. Ze willen gewoon een streep onder een dossier zetten. Het gevolg is dat het wandelnetwerk op papier goed oogt maar in werkelijkheid nogal eens op wegen of fietspaden terecht komt. En dat boerenlandpaden zelfs niet in de netwerken mogen komen, helpt natuurlijk ook niet mee. En dat in de provincie die van zichzelf zegt het meest agrarisch, mooist en het meest trots te zijn op haar authentieke karakter. Daar hoorden de kerkpaden blijkbaar niet bij! Die zijn voor een flink deel mede door een voortdurende lobby van de Land - en Tuinbouw Organisatie Nederland en tijdens en na veel ruilverkavelingen verdwenen. Gelukkig komen die kerkpaden deels ook weer terug.

Ben zou graag meer contact willen met gemeenten. Er zijn veel gemeenten waar toerisme beleidsmatig maar weinig invulling heeft. Wandelen is daarbij al helemaal nauwelijks in beeld. In zijn optiek zou er een veel steviger provinciaal beleid en een eigen visie moeten zijn voor de doelgroep. Provinciale staten voor de grote lijnen, gemeentes hebben ook wel eigen beleid. Dat pakt soms goed uit met wethouders die zelf wandelen. Er worden op zich wel veel plannen gemaakt en geschreven, maar

helaas wel wat vaak zonder kennis van zaken. Dorpen in Friesland hebben van oudsher een belangrijke stem in dit soort processen. "Helaas komt dan vaak het 'bestuurders blij' effect om de hoek. Daarbij wordt er soms veel geld in een specifiek lokaal project gestoken. Gelukkig krijgt men nu ook provinciaal door dat je eerst naar het grotere geheel moet kijken zoals het verbinden van gebieden. En dat die mensen met die grote schoenen het grotere geheel vaak beter voor ogen hebben. De dossiers van Wandelnet helpen daarbij want die kun je eindeloos doorsturen en die zitten vol goede en bruikbare informatie." En het best wordt hij nog gehoord door de pers, die stellen ook vaak goede vragen.

Wandelnetwerken

Voor Ben zijn wandelnetwerken - anders dan fietsnetwerken - niet echt afhankelijk van een harde ondergrond. Er zijn om die reden ook veel meer (vaak informele) paden. In Friesland wordt wel min of meer de indruk gewekt dat het wandelnetwerk Friesland geheel compleet is. Dat kan om voornoemde redenen echter nooit het geval zijn. Naar het idee van Ben is er dan ook eerder sprake van een (soms) tamelijk grofmazig netwerk. Op zich prima, maar er zijn dus vaak veel meer mogelijkheden. Ter oriëntatie is het wandelnetwerk wel heel gemakkelijk te gebruiken om zelf routes uit te zetten. "Ik wijs ook voortdurend op passende momenten op het belang van verbindende en nog vaak ontbrekende 'schakels' tussen de verschillende wandelnetwerken en of gebieden. Daarvoor moet je feitelijk altijd wel eerst aan de vergadertafels zien te komen!"

De eerste wandelnetwerken zijn opgezet door Landschapsbeheer Friesland (LBF), maar er is daarbij naar Bens idee niet altijd gekeken naar het grotere geheel van

een optimaal wandelnetwerk. De Marrekrite die tot nu toe voorzieningen voor vaarrecreatie moest onderhouden is nu ook belast met de laatste netwerken en de afronding van het geheel: "Wandelnetwerk Friesland" Dat werk wordt betaald door provincie en gemeentes volgens een verdeelsleutel.

Wandelen over landgoederen moet mogelijk zijn volgens de Natuurschoonwet. Dat betekent dat de fiscale voordelen vereisen, dat er een logisch verloop van toegankelijke paden is op de landgoederen, en dat er toegangsborden staan die daarop wijzen. Helaas zijn deze paden, evenals boerenlandpaden, (vreemd genoeg) niet in het wandelnetwerk Friesland opgenomen! "Dat verdient mijns inziens zelfs Kamervragen. Wij zouden daar aandacht aan kunnen schenken en bijvoorbeeld per provincie wat voorbeelden geven."

Schades

Melden en oplossen van schade in één hand, dat werkt prima! De Marrekrite hecht ook grote waarde aan het oordeel van gebruikers, "de wandelaars." Die worden en werden in bijeenkomsten bevroegd en uitgenodigd ook op andere manieren ideeën aan te dragen. En dan

worden de uiteindelijke conclusies en resultaten met inachtneming van de opmerkingen van gebruikers ook nog eens teruggekoppeld. Pas daarna worden er definitieve besluiten genomen. Dat heeft in Zuidoost Friesland een hoge wandelkwaliteit opgeleverd, met onder andere drie door Ben aangedragen nieuwe verbindingen. Hopelijk worden de andere netwerken dus ook nog verbeterd in de toekomst. Dan moeten er natuurlijk ook meer gebruikers komen wandelen in deze fraaie provincie.

Wetter, Bosk en Greiden

Wat weten de leden van TeVoet misschien nog niet van wandelprovincie Friesland met haar water, bos en weilanden? "Bij veel mensen verschijnt er bij het woord Friesland direct een boot op het netvlies! De provincie Friesland maakt te weinig duidelijk dat er veel meer is dan water en zeilen. Allerlei landschapstypes zijn hier te vinden. En flinke delen van Friesland zijn 'gestoffeerd', dat wil zeggen uiterst aantrekkelijk om in te wandelen. Dat is ook nog eens gekoppeld aan stilte, rust en ruimte. Met tegelijkertijd heel véél steden, stadjes, dorpen en gehuchten die vaak fraai zijn."

Ben Rutten & José Noijons

Wandelen in Friesland

In de volgende gebieden kun je aantrekkelijk wandelen. Daar zijn meerdere routes te vinden. Zie voor de links daarbij onze website tevoet.nl

- Pingjumer Gulden Halsband
- Gaasterland
- Greidhoek
- Eastermar
- Beetsterzwaag
- Oranjewoud

In Friesland zijn er de volgende grote, beschreven wandelroutes:

- Friese Woudenpad (LAW 1-1)
- Zuiderzeepad (LAW 8)
- Nederlands Kustpad (LAW 5-3)
- Groot-Frieslandpad (LAW 14)
- Friese Waterliniep pad
- Koningspad
- Waddenwandelen (Streekpad 4)
- Elfstedenpad (Streekpad 19)
- Noardlike Fryske Wâldenpad/ (Noordelijke Friese Woudenpad (2018)
- Odulphuspad (2018)

Het Koningspad (2013) is een 120 km lange rondwandeling door Opsterland, gelegen in het Lage Midden. Het Koningsdiep is de leidraad. Dit beekdal is een van de mooist bewaarde beekdalen van Noord-Nederland. De route verbindt de landschappelijke en cultuurhistorische punten in deze streek.

Het Elfstedenpad (Streekpad 19) is op 11 oktober 2017 in Leeuwarden geopend. Het is een rondwandeling van 283 km, ontworpen door Johan Vellinga en Broer Adema. De route volgt zoveel mogelijk het parcours van de schaats-tocht. En er kan ook gestempeld worden onderweg.

Het streekpad "Noardlike Fryske Wâlden" (Streekpad 20, niet te verwarren met het Friese Woudenpad) wordt een rondwandeling van 150 km door het Friese Woudegebied. De bedenkers zijn Anneke en Jaap Jongejan. Het pad zal geopend worden tijdens de Fiets- en Wandelbeurs begin maart 2018.

Het Odulphuspad wordt een aaneengesloten wandelroute van 240+ kilometer door Zuidwest-Friesland Gaasterland en de Greidhoeke. Hierbinnen worden diverse één- en meerdaagse wandeltrajecten ontwikkeld met als doel mensen kennis te laten nemen van dit bijzondere gebied, met onbekende landschappelijke kwaliteiten, de rijke kerkelijke geschiedenis en de verrassende historische feiten daarover. De route wordt gekenmerkt door een drietal kernwaarden: Stilte, Rust en Ruimte. Belangrijke

'dragers' van de route zijn de thema's:

- Bezinning/spiritualiteit
- Landschap
- Cultuurhistorie.

Zij vormen de belangrijkste uitgangspunten, maar de route kan natuurlijk ook worden gebruikt om op allerlei andere manieren te genieten van de mooiste paden, wegen, dijken landschappelijk waarden en de cultuurhistorische context.

Recent succes

De provincie Friesland presenteerde in november vorig jaar het natuurinrichtingsplan in de Séfonsterpolder (25 ha nieuwe natuur) aan de streek. Verschillende wensen werden geuit over het ontwikkelen van een wandelroute in het gebied. Te Voet bracht een kaart in met wandelwensen in de polder en sprak de hoop uit dat dit natuurinrichtingsplan

ook nieuwe wandelmogelijkheden biedt. TeVoet pleitte voor behoud van karakter van huidige wandelroute langs bosrand en toegankelijkheid van de nieuwe poel voor wandelaars. Mede naar aanleiding van deze reactie, is door de Provincie besloten een nieuwe wandelroute aan te leggen binnen het nieuwe natuurgebied als aanvulling op de bestaande wandelmogelijkheden in het Rijsterbos. Het Rijsterbos wordt gezien als startpunt van deze wandelroute, zodat de wandelaar hier gebruik kan maken van de bestaande parkeervoorzieningen.

Een wandeling in het gebied van St Nicolaasga, waar leden van het Bestuur van TeVoet Ben ontmoetten is te vinden op http://www.natuurlijkwandelen.nl/sint_nicolaasga/index.html# en op onze website www.tevoet.nl

Sint Nicolaasga-wandeling

Je kunt de wandeling starten bij de St. Nicolaaskerk midden in het dorp of bij Hotel "De Oorsprong". De hoge torenspits van de Neogothische Sint Nicolaaskerk is van verre te zien. Breng een bezoek aan het mooie, goed onderhouden kerkhof dat achter de kerk ligt. De traditionele oude grafstenen uit het begin van de vorige eeuw staan in schril contrast met de meer persoonlijke getinte stenen van deze tijd.

De voormalige stoeterij "De Oorsprong" ademt de sfeer van lang vervlogen

dagen toen hier nog ruim 60 Friese paarden stonden. Nu is het in gebruik als hotel-restaurant en vergaderaccommodatie. Dit alles in de stijl van toen, maar gecombineerd met het comfort van moderne voorzieningen.

In de 18e eeuw werd het woeste gebied bij Sinte Nyklaesga en Langweer ontgonnen door Johan Vegilin van Claerbergen (1690 –1772). Deze Grietman (burgemeester en kantonrechter) liet afwateringsslootjes graven, verdeelde het gebied in akkers en liet

bossen aanplanten voor houtproductie. Hij bewoonde het prachtige Osingastate in Langweer, waar nadien veel adellijke families hebben gewoond. Familie Van Eijsinga, afstammelingen van Vegilin van Claerbergen beheren nu de bossen. De functie van grietman ging bij Gemeentewet van Thorbecke in 1851 over in die van burgemeester.

Het Friese paard is het enige paard in Nederland dat hier al eeuwen leeft maar uiteindelijk alleen nog in Friesland te vinden was. Op 1 mei 1879 werd in Reduzum het Friesch Paarden Stamboek opgericht. Doel van de vereniging was het fokken met het Friese paarden te stimuleren. Met de laatste drie dekhangsten werd het ras weer opgebouwd. Stoeterij "De Oorsprong" in Sint Nicolaasga heeft in het behoud van dit prachtige zwarte dier, een belangrijke rol gespeeld. Kenmerkend zijn de vetlokken, het haar onder aan de benen. Het paard wordt voor diverse doeleinden gebruikt. Niet alleen is het een statig koetspaard maar ook in de landbouw toont het zijn kracht. Bij het traditionele ringrijden wordt de Friese sjees door maar liefst acht paarden voortgetrokken. Dat we nu nog genieten van originele kostuums, sjezen en arresleden is het werk van commissies binnen het Friesch Paarden Stamboek.

(Bron: Natuurlijk wandelen)

Tips voor wandelen tussen de bollen

De bollenvelden staan weer in volle bloei. Tijd om er wandelend van te genieten. En dat kan ook op andere manieren dan een bezoekje aan de Keukenhof. Een paar suggesties:

- Bloeiend Zijpe: in de kop van Noord-Holland liggen heel veel bollenvelden. Door de Stichting Bloeiend Zijpe (volledig gerund door vrijwilligers) worden tussen 6 april en 6 mei 2018 veel evenementen georganiseerd, o.a. een wandeldag. Op die dag hebben veel bollentelers toestemming gegeven om dwars door hun velden over aangegeven zandpaden te mogen wandelen. Er kunnen dan wandelingen gemaakt worden van diverse lengten (8, 15, 20 en 30 km), voor 90% onverhard!

Startplaatsen in Callantsoog en Sint Maartenszee. De wandeldag staat gepland op zondag 29 april 2018, maar kan aangepast worden, als de bloei van de bollen dat nodig maakt. Vóórinschrijven is aan te raden. Voor verdere informatie: www.bloeiendzijpe.nl

- In Sint Maartenszee ligt ook het Land van Fluwel (www.landvanfluwel.nl): een park om veel te weten te komen over het verleden en het heden van de tulp. Ook voor kinderen erg leuk. Open vanaf 1 april 2018.
- In Limmen (tussen Castricum en Heiloo) ligt de Hortus Bulborum, de schatkamer van historische bolgewassen. Hier worden ruim 4000 verschillende bolgewassen bewaard.

In het voorjaar is het een bloeiend en boeiend museum! De tuin is geopend van 6 april t/m 16 mei 2018. Op de volgende website zijn ook wandel- en fietsroutes te vinden. Meer informatie: www.hortus-bulborum.nl

- Bollenwandelingen zijn ook te vinden op www.wandelzoekpagina.nl/bollenwandelingen/

En voor wie meer in het oosten woont: ook in de Noordoostpolder kun je volop genieten van de bollenpracht. Daar wordt van 21 april t/m 6 mei 2018 het Tulpenfestival gehouden. Met een Belevingstuin, speciale autoroute, en fiets- en mogelijk wandelroutes. Voor verdere informatie: www.vwnoordoostpolder.nl

Alice Drenthe

Oproepen

Maak gebruik van het barrièrepotje
TeVoet heeft geld beschikbaar gesteld om knelpunten in de wandelinfrastructuur op te lossen. Het geld dat TeVoet beschikbaar stelt voor het oplossen van knelpunten, komt uit het werk dat vrijwilligers in de afgelopen jaren voor betaalde opdrachten hebben ingebracht. Het kan gebruikt worden voor eenmalige investeringen om knelpunten op te lossen en zo de wandelaar ruimer baan te geven. Denk daarbij aan de aanleg van bruggetjes of een trekpuntje, het afrasteren van een (nieuw) wandelpad, overstapjes, kortom investeringen in het veld. Het geld is vooral bedoeld om projecten

aan te jagen of over een dood punt heen te helpen: als TeVoet een bijdrage beschikbaar kan stellen zijn andere betrokken partijen sneller bereid ook hun portemonnee te trekken. Het barrièrepotje is niet bedoeld om adviezen op te stellen of anderszins voor 'papierene doeleinden'. Als dat al nodig is, heeft TeVoet er de afgelopen jaren blijk van gegeven dat ze die adviezen heel goed zelf kan opstellen. Mocht je in je eigen vrijwilligerswerk tegen een knelpunt aanlopen, dat door een bijdrage uit het barrièrepotje kan worden opgelost, aarzel niet om er gebruik van te maken. Meld je bij de secretaris van het bestuur van TeVoet.

Redacteur gezocht voor Lopend Vuur

Wie wil samen met de andere leden van TeVoet ons mooie blad Lopend Vuur verzorgen? Het blad verschijnt drie maal per jaar. Meestal is er aan kopij geen gebrek. Maar die moet natuurlijk netjes geordend worden. Daarbij werken we samen met de webredacteur. Wat zetten we in het blad en wat komt op de website? Wat is nieuws en wat is van meer tijdloos belang? Wie vragen we naar haar activiteiten voor TeVoet? Meld je aan bij voorzitter@tevoet.nl

Nieuwjaarswandeling 2018 door het Groene Hart

Traditiegetrouw organiseerden TeVoet-leden van het wandeloverleg Zuid-Holland de nieuwjaarswandeling van TeVoet. Dit keer was het Lia Trimp die ons door een nat hart van het Groene Hart voerde. Ongeveer twintig deelnemers hebben zich kunnen verbazen over het feit dat in het hart van Zuidwest Nederland nog zo veel natuur te vinden is.

Lia vertelt

De start is bij Activiteitenboerderij Jeu de Boer. De deelnemers druppelen binnen en houden de jas aan, want boer Jan

had niet begrepen, dat we vooraf wel een bakje koffie of thee lusten. Maar de koffie is snel gezet en verkwikt beginnen we om 11 uur de wandeling in oostelijke

richting. De tegenwind is fris, maar om te wandelen is het niet te koud. Het is droog, helaas is het wel grijs. Soms wil de zon er door komen, maar de wolken houden de overhand.

Historie van het landschap

Voor het jaar 1000 was Rijnstreek-Zuid een veengebied met moerasbos. Het was houtland 'Holtland' wat later Holland werd. Aan de namen van de dorpen in dit gebied kun je zien dat er bos was: Hazerswoude, Zoeterwoude, Woubrugge, Rijnswoude enzovoort.

Op de oeverwallen van de Oude Rijn woonden de vroegste bewoners op de afgezette rivierklei.

Vanaf de vroege middeleeuwen is het gebied ontgonnen: er werden lange evenwijdige sloten gegraven vanaf de Rijn in Noord-Zuid richting. Daardoor ontstond het zogenaamde slagenlandschap. Op het land werden in die tijd akkerbouwproducten als hennep, boekweit en rogge verbouwd.

Door inklinking van het veen bleef de bodem dalen en werd die ongeschikt voor akkerbouw.

OM TE LOPEN

De wandeling is 16 kilometer lang en voor de helft onverhard. De route is grotendeels langs de knooppunten van het Wandelnet-werk Rijn- en Veenstreek & Zoeterwoude. Je kunt ook zelf de route uitzetten met behulp van de routeplanner van Wandelnet: <http://wandelnet.wandelen123.nl>. Gebied Nr. 18.

De start van de nieuwjaarswandeling was bij Activiteitenboerderij Jeu de Boer, Galgweg 5, 2391 MV, Hazerswoude-Dorp. Zie onze website www.tevoet.nl onder het tabblad <wandelroutes> voor een gedetailleerde kaart en een gpx route. Openbaar vervoer: startpunt met bus 187 makkelijk bereikbaar vanaf Leiden en Gouda, uitstappen halte Galgweg.

Molens konden de polders onvoldoende droogmalen en akkers maakten plaats voor grasland waarop vee werd gehouden. Zo is het veenweidegebied ontstaan.

We lopen over het fietspad langs de Oostvaart, alleen Rien en Bert zoeken de dijk op: onverhard natuurlijk! Als rechtgeaarde TeVoeters lopen zij alleen over asfalt als het echt niet anders kan. Vlak voor de N11, de autoweg tussen Leiden en Bodegraven gaan we rechtsaf het weiland in. Tussen de Rijn en het weidegebied liggen nu de spoorlijn en de N11. Langs de Rijn is industrie ontstaan.

Het is niet al te drassig in het weiland, we lopen niet te soppen. Dat valt mee na al die regen in december! Langs een boerderij komen we op het Papenpad, een oud kerkpad voor de Rooms-katholieken, die in Hazerswoude-Rijndijk naar de kerk gingen. Het eerste hek is verrot, waardoor het lastig overstappen is. Een aandachtspunt voor de gemeente Alphen a/d Rijn, die het wandelnetwerk moet onderhouden! Gelukkig zijn de andere overstapjes wel in orde!

In de jaren 90 vond er ruilverkaveling plaats. Er werden nieuwe ontsluitingswegen aangelegd en een aantal nieuwe boerderijen werd gebouwd. De lange, smalle stukken land werden verkaveld, waardoor de boeren veel minder tijd kwijt waren om het vee binnen te halen. Het Rietveld, waar al het vervoer per boot plaats vond, werd daardoor ook gemakkelijker toegankelijk. Aangekomen op het Spookverlaat, een verharde weg, die tijdens de ruilverkaveling is aangelegd, vertelt Lia het volgende verhaal:

Amalia en de legende van het Spookverlaat

Amalia en Frederik waren verliefd, hadden verkering en het was een mooie, zomerse zaterdagavond.

Ze zaten op een mooi plekje in de Rietveldse polder. Ze zoenden, maar Frederik wilde meer, zoals mannen dat willen. Amalia wilde dat echter niet, althans dat zei ze. De kuise Amalia geeft Frederik een duw en die valt in het water. Daarvandaan roept hij: "Amalia, Amalia, bemint gij mij?"

Zij ziet alleen zijn strohoed nog drijven: Frederik verdrinkt. Vanaf dat moment leidt Amalia een melancholisch leven. Elke zaterdagavond gaat ze terug naar het water en telkens opnieuw hoort ze Frederik vragen, of hij haar bemint. Anderen horen het soms ook en sindsdien heet het Verlaat Spookverlaat...

Het wordt lunchtijd, daarom lopen we even van de route af naar Klein Giethoorn, een ouderwetse uitspanning aan het water. De naam verwijst naar het vele water, waar het café aan ligt: de boerderijen aan deze Rietveldse vaart waren alleen over het water bereikbaar. Ook de melkbussen werden over het water vervoerd. Sinds de ruilverkaveling is die tijd voorbij; ook de speeltuin die er vroeger was is opgeheven. Als kind kwam Lia vroeger op de fiets vanuit Boskoop naar de speeltuin. Als je een ijsje kocht voor 15 cent, mocht je er de hele middag spelen op de schommels, wippen en de draaimolen. Maar het mooiste was toch wel het kabelbaantje boven de sloot!

Na een vriendelijk onthaal met warme chocolademelk met slagroom met een tosti, cake of een lekkere kop erwtensoep

of tomatensoep lopen we na een uurtje weer verder, langs de kaas/ zorgboerderij over het betonnen pad naar de Voorweg. Achterom langs mooie, oude boerderijen zien we de kerken van Hazerswoude: de hervormde dorpskerk en verderop de Rooms-Katholieke kerk en de gereformeerde Korenaar. Onder het tunneltje door lopen we omhoog:

Hazerswoude-Dorp ligt op een uitgespaarde strook bovenland in de droogmakerij. Door veenwinning waren hier plassen ontstaan, die in de achttiende eeuw werden drooggemalen. Het land, 3,5 meter lager dan het dorp, wordt gebruikt voor akkerbouw. Ten zuiden van de Hoozeveense weg is nu het Bentwoud aangelegd, een groot natuur- en recreatiegebied. Buiten de bebouwde kom gaan we weer het weiland in. We moeten omlopen door werkzaamheden, maar gelukkig is het vrij goed aangegeven en heeft Lia dit deel van de wandeling voorgelopen. Sommige stukken zijn wel heel modderig. Bij de ringvaart aangekomen besluiten enkele deelnemers om de kortste weg te nemen, rechtsaf langs de ringvaart en dan linksaf naar ons startpunt. De groep gaat nog verder over de dijk naar de N11 en loopt dan parallel aan de N11 naar de Gemene weg en over het fietspad terug naar het startpunt.

Langs de Gemene weg staat de Rode Wip. De wipmolen is het vroegste type molen met een vierhoekig onderstuk en daar bovenop een grote draaibare kast met de wieken. Aan de achterkant van de kast zit een staart als tegenwicht voor de wieken en als extra steun bij een krachtige wind. Met de staart kan de kast naar de wind worden gedraaid.

Terug bij Jeu de Boer is het lekker warm en genieten we nog van de borrel aangeboden door het Bestuur van TeVoet. Geheel in stijl wordt er glühwein gedronken en boerenjongens of waren het nu boerenmeisjes?

Een gezellig slot van een mooie wandeling door het Groene Hart!

Lia Trimp, foto's Jan Tukker

Wandeling langs de zuidrand van Midden-Delfland

In de Noord-Kethelpolder

Van Vlaardingen naar Berkel: een wandeling langs de grens van het groene hart van de zuidwestelijke randstad. Een fraaie wandeling door de rust en ruimte van het groene hart van de zuidwestelijke randstad. En dat te midden van het stedelijk geweld van de omringende bebouwing!

De wandeling begint bij de begraafplaats Holy. Hol is afgeleid van Hoylede, de naam van een bevaarbaar water door hogergelegen land. Graaf Dirk III bouwde in de 11-de eeuw een burcht bij de samenvloeiing van Oude en Nieuwe Maas, juist ten westen van Vlaardingen. Toen de graaf passerende schepen een tolheffing oplegde stuurde de Duitse keizer Hendrik II (toen nog heerser over

dit gebied) een legermacht op hem af. Maar op 29 juli 1018 liep deze in het drassige land snel vast, waarna hij mede door inzet van nepnieuws in een hinderlaag werd gelokt en verpletterend werd verslagen. Deze "Slag bij Vlaardingen" wordt wel gezien als het begin van de zelfstandigheid van Holland; hij wordt dit jaar groots gevierd.

Je loopt langs de Vlaardingervaart: het slingerend tracé is kenmerkend voor een oude kreek. Je komt langs de fraai gerestaureerde Zonnehoeve, deels stammend uit de dertiende eeuw. Dan loop je door de Holierhoekse Polder: het typische Hollandse polderlandschap achter de duinen, lichtglooiend door de oude kreekruigen, met enkele karakteristieke oude boerderijen. In het kader van de compensatie voor de aanleg van de A4 is deze polder ingericht als recreatiegebied. Onderweg passeer je de A4 met links het ecoduct voor de Slinksloot, onderdeel van de Ecopassage Schie tussen de Ackerdijkse Plassen en de Vlietlanden bij Vlaardingen. Rechts de ingang van de Ketheltunnel, de landtunnel tussen Vlaardingen en Schiedam. Daarna een stukje over de Woudweg, een typische Delflandse weg: smal, slingerend door het landschap om een oude kreekkrug te volgen, met een aantal fraaie boerderijen (zoals de tweede boerderij links: de 17-de eeuwse hoeve Vrijlust).

Je kuist de Groeneweg, een oude kade aangelegd bij de ontginning van dit gebied vanaf de 12-de eeuw. Op de boer-

Langs de Vlaardingervaart

OM TE LOPEN

Details met wandelinstructies zijn te vinden op de website www.tevoet.nl onder tabblad Wandelroutes>TeVoet Wandelroutes>TeVoet Wandelroute 003 Langs de zuidrand van Midden-Delfland (ZH).

De wandeling begint bij de begraafplaats Holy in Vlaardingen en eindigt bij metrostation Berkel-Westpolder. Zij is ongeveer 18 km lang en maakt zo mogelijk gebruik van het wandelknooppuntennetwerk Hof van Delfland. De routeknooppunten zijn met geel-rode bordjes genummerd met tussen de knooppunten geel-rode routepijlen. De route is voor meer dan 90% onverhard. Bij nat weer kunnen een aantal korte stukjes (z  r) drassig zijn. Op het struinp  d bij De Zweth zijn honden niet toegestaan, zie de routebeschrijving voor een oplossing. Diverse horeca onderweg.

Bereikbaarheid startpunt: parkeerplaats bij begraafplaats, is ook eindhalte RET-bus 56 (richting Holy). Of vanaf eindpunt Holy van tram 24. Terug vanaf metrostation Berkel Westpolder.

derijen langs die weg werden varkens gehouden, die gevoerd werden met de "spoeling", het overblijfsel van de jeneverstokerij in Schiedam. Je komt bij de monding van de Poldervaart, een 13-de eeuwse kaarsrecht afvoerkanaal van de Delftse Schie naar Vijfsluizen. Door verwaarlozing waren de dijken in 1903 z   verzwakt, dat ze na een periode van langdurige regenval doorbraken en het hele gebied tot voorbij de Harreweg blank kwam te staan.

Je loopt over het oude trekpad voor de trekschuitverbinding tussen Delft en Overschie tussen de huizen door van De Kandelaar. De naam van deze buurtschap is afgeleid van een vuurtoren die hier tot het begin van de 19-de

eeuw heeft gestaan. De herbergier van herberg De Candelaer (nu: Schielicht) kreeg in de 18-de eeuw voor enkele guldens per jaar het recht een veerpont in te zetten voor een snelle verbinding tussen Kethel en Rotterdam. Deze veerpont was tot de 60-er jaren van de vorige eeuw in de vaart.

Aan de overzijde De Zweth en Zweth, gescheiden door de Berkelse Zweth. "Zweth" is een oude naam voor een grenswater tussen twee bestuurlijke gebieden (ambachten); nu tussen de gemeenten Midden-Delfland en Rotterdam. Het gebied langs de Berkelse Zweth maakt deel uit van de Ecopassage Schie.

Let op: het struinp  d is niet toegankelijk voor honden. Ga met hond een alternatieve route (zie de routebeschrijving op de website).

De Berkelse Zweth was oorspronkelijk de vaarweg voor het vervoer van land- en tuinbouwproducten uit de omgeving naar Delft en verder; het pad diende als

trekpad. Links op de achtergrond de Ackerdijkse plassen, in de 18-de eeuw ontstaan bij de turfwinning voor de Delftse pottenbakkers. Het is nu een belangrijk natuurgebied met vele bijzondere vogels waaronder de bosuil, kluut, blauwborst en grutto. Rechts aan de overzijde de Schieveense polder met aan de horizon de imposante skyline van Rotterdam. De 18de eeuwse molen De Valk be-maalde oorspronkelijk de polder Berkel; tegenwoordig is het een woonhuis. Deze polder is geliefd bij vogelaars vanwege zijn grote vogelrijkdom.

Let op: in het broedseizoen is het graspad niet toegankelijk. Volg dan een alternatieve route (zie de routebeschrijving op de website).

Nog niet uitgewandeld in dit fraaie gebied? Ga dan naar www.middendelflandvereniging.nl en kijk bij recreatie/wandelen voor (veel) meer wandelmogelijkheden!

Jos van der Heide

Langs de Berkelse Zweth

Op zaterdag 17 februari 2018 werd door het bestuur een wandeling georganiseerd voor alle TeVoeters. De uitnodiging werd in de Agenda op de website (www.tevoet.nl) van TeVoet geplaatst. Maar liefst 23 personen melden zich aan. De wandeling van 18 km liep van Bunnik NS naar Maarn NS. Maar het was geen 'gewone' NS wandeling. De uitgezette tocht was gericht op de geomorfologie van het landschap en was aangekondigd als: Van Stroomruggen & Komgebieden (traject 1) via Stuifzanden & Spoelzandwaaiers (traject 2) naar Stuwwal & Zwerfsteneneiland (traject 3). En dat had kennelijk de nieuwsgierigheid van de deelnemers geprikkeld.

De wandelroute: drie verschillende trajecten. Het eerste traject loopt langs de Kromme Rijn richting Odijk.

Bij het spoorwegtunneltje slaan we links af richting Zeist. Al gauw wordt het dan kleiig en modderig. Er zijn plassen en wilgenbomen. Hier lopen we door een komgebied van de Kromme Rijn. Na ongeveer 5 km wordt de ondergrond zanderig. We steken de N255 over vlak voor het NS station Zeist-Driebergen. Hier begint het tweede traject. Al snel bereiken we het landgoed Heidestein, gesticht in 1906 door de heer De Wetstein Pfister, een waterbouwkundig ingenieur. Het Theehuis en de vijver met hoge aardwal zijn bijzonder. Op de heidevelden grazen schapen en er is

een heuse schaapskooi. Een uitstekende lunch plek (na 8 km). De route gaat nu dwars over heidevelden en stuifzandvlaktes van fijn zand.

Het reliëf van het terrein neemt geleidelijk toe. De hoogte is nu 8 à 12 meter. Over een pad waarover vroeger de privéspoorlijn van het landgoed Borna liep, komen we bij het begin van het derde traject. We lopen door de tunnel onder de A12 en spoorlijn Arnhem- Utrecht en komen dan in een bossig gebied met veel fiets-, wandel- en ruitpaden. De ondergrond bestaat hier uit grover materiaal dat van de stuwwal is gespoeld. Geleidelijk stijgen we tot 26 m hoogte: we zijn dan op de Maarnse Berg, de stuwwal. Daar staat het eethuis Onder

de Pannen. Via een steile trap dalen we af naar de Zanderij van Maarn en lopen met de wijzers van de klok mee om de zandafgraving. Hier werd in 1840 een doorgang gegraven voor de spoorbaan. Maar daar bleef het niet bij. De stuwwal werd daarna nog decennia lang (tot 2001) afgegraven voor zandwinning. Daarbij werden veel zwerfstenen gevonden die door het landijs van de voorlaatste ijstijd hier zijn terecht gekomen. Ze zijn bij elkaar gelegd op het eiland dat ontstond omdat men gedwongen was om de hoogspanningsmast heen te graven. Het zwerfsteneneiland is erkend als Aardkundig Monument. Het is dan nog een kwartiertje lopen naar NS Maarn.

Kaart 1

OM TE LOPEN

De wandeling Van Stroomrug naar Stuwwal loopt van NS Bunnik naar NS Maarn en is 18 km lang. Het pad is vrijwel geheel onverhard. Op de website van TeVoet onder het tabblad <Wandelroutes> in de map <TeVoet wandelroutes> is de wandelroute met een kaart en het GPX bestand van de track te vinden en te downloaden.

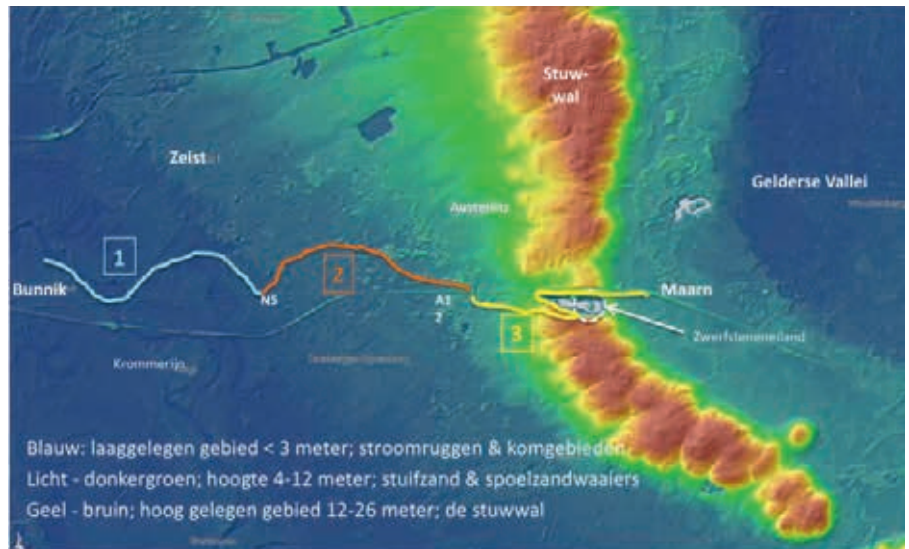
De ontstaansgeschiedenis (genese) van het landschap van de route.

Iedereen weet wel dat de Utrechtse Heuvelrug is ontstaan in een ijstijd. En dat klopt. Zo'n 2,6 miljoen jaar geleden is de temperatuur op aarde gemiddeld zo laag geworden dat er zich een grote ijskap ontwikkelde in Noord Amerika. In de geologie wordt dat gemarkeerd als het begin van een nieuw tijdvak; het Pleistoceen. Er zijn in het Pleistoceen veel ijstijden geweest. In twee ijstijden werd Nederland bedekt met landijs. De eerste keer was dat in het Elsteriën, 465.000 tot 418.000 jaar geleden. Het ijs bedekte toen het noordelijke deel van Friesland, Groningen en Drenthe. De tweede keer was dat in het Saalien. Die ijstijd duurde veel langer van 375.000 tot 130.000 jaar geleden. In de laatste fase van het Saalien reikte het landijs tot de lijn Haarlem – Nijmegen. In die tijd zijn de stuwwallen ontstaan; de ijstongen duwde zijwaarts de ondergrond weg en diepte over een breed vlak de bodem uit. De hoogte van de ijstong die lag in de huidige Gelderse Vallei was 200 tot 250 meter hoog!

Kaart 2 toont de stuwwal die we nu de Utrechtse Heuvelrug noemen.

Toen het ijs geleidelijk begon te dooien spoelde het grove zand van de stuwwal af en vormde een flauwe helling. Dat is wat men 'spoezandwaaiers' noemt.

Na het Saalien hebben we nog een ijstijd gehad: het Weichselien; van 115.000 tot 12.700 jaar geleden. Nederland is toen niet bedekt geweest met landijs. Er heerste hier een poolwoestijn.

Kaart 2

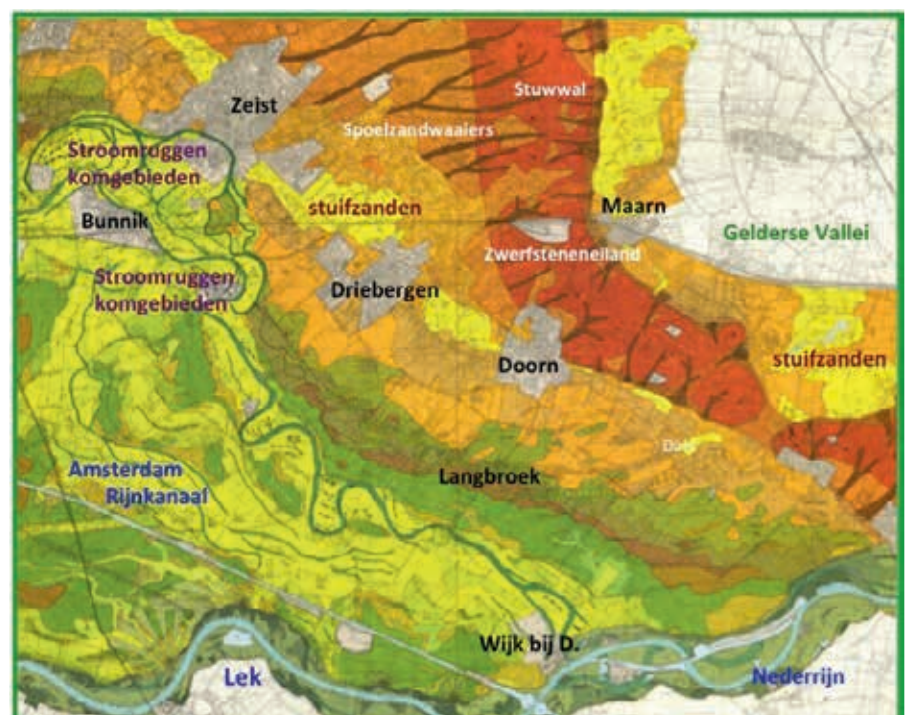
Er waaiden straffe ijskoude westenwinden. Zij namen veel fijn zand mee zonder steentjes. Dat zand kwam als een laag fijn dekzand te liggen over de spoelzandwaaiers tegen de stuwwal.

De periode na de laatste ijstijd noemen we het Holoceen. Dat is het geologische tijdvak waarin we nu leven. In die periode begon de Rijn weer grote hoeveelheden water en sediment aan te voeren vanuit haar achterland en liep als een zeer brede meanderende rivier door de huidige Betuwe, onder Utrecht langs naar Katwijk. De beddingen werden vaak verlegd. Het donkerblauw op kaart 2 ten westen van de Utrechtse Heuvelrug toont dit brede stroomgebied. Daar waar oude stroomruggen liggen bevindt zich zand en klei in de ondergrond. Die grond is uitstekend geschikt voor fruitteelt. Tussen de stroomruggen liggen de

komgebieden. Dat zijn de gebieden die wat verder van de (oude) stroomgeulen afliggen en die regelmatig onder water liepen. Dat water kan niet bij lagere waterstand terugstromen naar de rivierbedding omdat langs de rivier zich de ietwat hogere oeverwallen bevinden. Het zakte dus langzaam in de bodem en alle kleideeltjes werden in die gebieden neergelegd. We treffen in de komgebieden dus een kleiige bodem aan, slecht doorlatend en ook nog laag gelegen omdat klei meer inklinkt dan zand-klei mengsel. Dat hebben we tijdens de wandeling heel goed gemerkt.

Deze geomorfogenetische kaart laat dit allemaal heel duidelijk zien. Met deze kaart in de hand weet u tijdens de wandeling precies in welk gebied u zich bevindt. Veel wandelplezier!

Bertie Schonk

Nieuws

Onbewaakte overwegen belangrijk voor recreanten

Nederland heeft het drukst bezette spoornet van Europa. Door het sluiten van veel overwegen in de afgelopen jaren zijn op veel plekken in Nederland barrières ontstaan voor wandelaars en fietsers. ProRail wil de komende jaren zoveel mogelijk onbewaakte overwegen opheffen. De Adviesgroep Infrastructuur en Recreatie vindt het belangrijk dat een deel van deze overwegen open blijft voor recreanten. Daarom heeft het samenwerkingsverband het recreatief belang van 123 onbewaakte spoorwegovergangen in kaart gebracht: "Hiermee willen we inzichtelijk maken welke overwegen voor recreanten zo belangrijk zijn dat ze volgens ons niet mogen verdwijnen."

Advies

De Adviesgroep (ANWB, Wandelnet, Fietsersbond, Fietsplatform en NOC*NSF) geeft nadrukkelijk aan dat ook voor hen veiligheid een belangrijk

Onverhard en overstroomd

aspect is. "Veiligheid bereik je niet alleen door opheffen, maar ook door beveiligen of ongelijkvloers maken van een overgang.", zo laat Wim Bot (beleidsadviseur bij Fietsersbond) weten. Uit het rapport blijkt dat bij twee-derde van de overwegen sprake is van recreatief belang: deze worden veelvuldig gebruikt door fietsers, wandelaars en andere recreanten. Ze verbinden vaak de mooiste stukjes van ons land met elkaar. De Adviesgroep pleit voor behoud van deze belangrijke verbindingen. Dat kan zijn door te beveiligen, maar ook door aanleg van een brug of een tunnel.

Kosten

Hoewel het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat extra geld beschikbaar heeft gesteld, is nu al duidelijk dat het beveiligen van alle onbeveiligde overwegen niet haalbaar is. Dat komt onder meer vanwege de hoge kosten van de sensortechniek die aankomende treinen moet detecteren. Andere opties zijn het plaatsen van hekken of het aanleggen van een brug of tunnel. "We hopen dat ons rapport aanleiding biedt om de 82 overwegen met recreatief belang per stuk te bekijken en zo tot oplossingen te komen. In de afgelopen jaren zijn zo veel overwegen verdwenen dat de nu nog resterende overwegen extra belangrijk worden", aldus Ankie van Dijk (belangenbehartiger Wandelnet).

Oplossingen

Op dit moment wordt er al gewerkt aan de beveiliging van drie van deze 82 overwegen: in Hoogkarspel (Noord-Holland), Littenseradiel (Friesland) en in Appingendam (Groningen). Op andere locaties worden momenteel discussies gevoerd. Bijvoorbeeld in Almen: waar ProRail en de gemeente eerst voornemens waren om drie van de vier recreatief belangrijke overwegen te sluiten,

wordt naar aanleiding van een informatieavond bekeken of het mogelijk is om twee overwegen open te houden. De Adviesgroep is verheugd dat haar aanpak lijkt bij te dragen aan het voeren van dergelijke discussies

Belangenbehartiging Wandelnet: Ankie van Dijk bericht over ontwikkelingen

Voorstellen

Afgelopen tijd zijn maar liefst 12 voorstellen door Wandelnet naar 12 provincies verstuurd, vanuit een gelijk en collectief voorstel dat met hen is voorbesproken. Wandelnet vraagt daarin financiering voor een aantal onderdelen van hun werk waar de provincies belang aan hechten. Daarnaast werkt Wandelnet ook aan een voorstel voor het rijk.

Dossier gezondheid

Onlangs heeft Wandelnet gesproken met NOC*NSF om te bekijken waarop we nog meer kunnen samenwerken. We zijn al betrokken bij het zogenaamde 'actieplan buitensporten'. Maar ook kansrijk zijn bijvoorbeeld de Sport Toekomstverkenning (sport-gericht) en het Nationaal Preventieakkoord (gezondheid-gericht).

Wegenwet

In het gesprek met het ministerie van Binnenlandse Zaken over de Omgevingswet kwam ook de Wegenwet weer even ter sprake. Die wordt niet opgenomen in de nieuwe Omgevingswet (blijft wel gewoon bestaan natuurlijk). En het is belangrijk om alert te blijven. Vrijwilliger Bert in Zuid-Holland heeft een casus in de buurt van Ouddorp. Maar in Overijssel viel afgelopen week een succesje te vieren in Holten waar de rechter een pad (het zogenaamde Eikenpad) wel degelijk openbaar verklaarde op basis van de verjaring.

